

Asia: Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamisesta Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Suomen ympäristökeskus Syke

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=8bba66fc-9554-4e08-9af6-c1713b96e857>

Lausunto

Lausunto

Johdanto:

Suomen ympäristökeskus (Syke) on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan. Suunniteltu vesiviljelylaitos olisi tarkoitus perustaa Mehamninvuonoon, joka sijaitsee vain muutamien kymmenien kilometrien päässä Tenovuonon suusta. Laitoksessa kasvatettaisiin maksimissaan 3120 tonnia lohta vuodessa. Luonnonvarakeskus esittää lausuntonaan seuraavan:

Lausunto:

Luonnonvarakeskus pitää uuden lohien vesiviljelylaitoksen perustamista lähelle Tenovuonon ja Tenojoen aluetta lähtökohtaisesti negatiivisena asiana, erityisesti nykyisessä tilanteessa, jossa Tenojoen vesistön lohikannat ovat historiallisen heikossa tilassa. Vesistön lohikannat ovat viimeisen kuuden vuoden aikana hiipuneet murto-osaan suhteessa pitkä aikavälin tilanteeseen, vaikka täydellinen lohienkalastuskielto on ollut voimassa vuodesta 2021 alkaen niin Tenojoessa, Tenovuonossa kuin Tenovuonon läheisillä rannikkoalueilla. Lohikantojen heikkeneminen vaikuttaa seurantalustosten perusteella johtuvan erityisesti lohien merivaiheen aikaisen kuolleisuuden kasvusta. Samaan aikaan vieraslaji kyttyrälohen määrät ovat kasvaneet räjähdysmäisesti ja niiden määrä Tenojoessa oli vuonna 2023 jo noin kymmenen kertaa suurempi kuin Atlantin lohien määrä. Kyttyrälohi ja sen torjuntatoimet voivat edelleen heikentää Tenon lohikantojen tilaa.

Tässä tilanteessa kaikki uusi paine Tenon lohikantoja kohtaan pitäisi pyrkiä minimoimaan. Mehamnin alueelle ehdotettu lohenviljelylaitos aiheuttaa uusia potentiaalisia riskejä Tenon lohikannoille. Yksi keskeinen riskitekijä on lohitäitartuntojen kasvaminen, joka kohdistuu Tenovuonon kautta mereen vaeltaviin lohien vaelluspoikasiin, jotka jo tällä hetkellä vaikuttavat kärsivän heikentyneestä meriselviytymisestä. Vaikka lohitäitartunnan riski on suurimmillaan melko lähellä lohenviljelylaitosta, sijaitsee Tenovuono alueella, jossa riski on edelleen olemassa. Riskiä kasvattanee alueen keskeisten merivirtojen suunta kohti itää ja Tenovuonoa.

Toisen merkittävä riskitekijä Tenon luonnonlohikannoille ovat viljelylaitoksilta karkaavat kasvatuslohet. Ne saattavat osaltaan nousta kudulle Tenojokeen ja voivat lisääntyessään aiheuttaa geneettisen perimän muutoksia luonnonlohikannoille, joka saattaa johtaa mm. pitkällä aikavälillä muodostuneiden ja hyödyllisten paikallissopeutumien heikkenemiseen ja siten lohikantojen tilan huonontumiseen.

Riskiä Tenon osalta nostaa mm. vesistön suuri koko ja voimakkaat virtaukset, jotka saattavat houkutella karanneita lohia nousemaan juuri Tenoon. Tenon lohikantojen viimeaikainen tasoromahdus on heikentänyt vesistön lohikantojen puskurikykyä karkulaisongelman suhteen. Karkulaismäärien ja geneettisen perimän puhtauden suhteen tilanne Tenojoelle on tällä hetkellä kohtalaisen hyvä (=karkulaisia verraten vähän).

Tiivistelmä:

Luonnonvarakeskus suhtautuu kielteisesti uuden lohenviljelylaitoksen perustamiseen Mehamnin alueelle Gamvikin kuntaan sen Tenojoen lohikannoille aiheuttamien potentiaalisten riskien takia.

Lausunnon valmistelija(t):
Saija Koljonen

Liitteet: